

gerja, pač najboljšega orgelskega poeta v Avstriji. Izvajanje g. Premrla je svedočilo, da se je njegova duša strnila v eno s Springerjevo. Kompozicija pa ni umljiva brez tesnejšega stika s koralom in moderno tehniko.

Pač pa so Gollerjeve »Lavretanske litanije« za mešan zbor, orgle in orkester kot sklepna točka žele zasluženo priznanje od vseh strani. Skladba je duhovito ustrojena, klici in odgovori diferencirani, a vse sklenjeno in strnjeno v eno celoto. Prikupljive melodije se menjavajo, podpirane od blestečega orkestra. Zdelo se je, da so i pevci i godci popolno pri stvari in kakor da jim izvajanje ne dela nikakih težav, dočim je orkester prej malce zaostajal.

Vodstvo je bilo v rokah čč. gg. dr. Kimovca in Premrla. Imeni sami jamčita za solidnost sporeda in izvajanja. Ako ni bilo povsem doseči viška dovršenosti, je bilo to ležeče osobito na odnošajih. Pevski zbor in solist sta se trdno držala, in kar se njiju tiče, je šlo vse točno in pohvalno. Za godce pa ni bilo možnosti, da bi bili dovolj podrobno s pevskim zborom skušali; navzlic temu so dosegli tudi ti uvaževanja vredne uspehe, osobito pri Gollerjevih litanijah. Vobče smemo reči, da je bil ta koncert blagodejno počivališče na religioznem polju, da je prav dobro uspel in — kar je pač največ — da je ganil z umetniškimi sredstvi marsikako srce, ki bi sicer od te strani ne imelo nikake podbude.

Dr. J. Mantuani.

Koncerti.

»Glasbena Matica« v Ljubljani se v tekoči glasbeni sezoni očitno zelo trudi, da kljub neugodnemu času, nastalem vsled dolgotrajne svetovne vojske, koncertno delovanje med nami ne zamre. To je kaj hvalevredno, zlasti še z ozirom na to, da se koncerti povčini vrše v dobrodelne namene.

Pri dobrodelnem koncertu na korist goriškim beguncem 16. januarja 1916 sta sodelovala in koncert izvajala dva domača umetnika: g. Josip Rijavec, koncertni in operni pianist iz Gorice, in gđc. Dana Kobler, koncertna pianistinja in učiteljica »Glasbene Matice« v Ljubljani. G. Rijavec, našemu občinstvu že izza nekaj let znani in priljubljeni tenorist, je izvajal jako pester spored raznih samospevov. Izmed domače glasbene literature: Michlovo: »Da jo ljubim« in dve Lajovčevi: »Pesem starca« in »Iskal sem svojih mladih dni«, tri odlične in glasbeno pomembne skladbe; dalje Beethovno krasno »Adelaido«, Staryjevo mirno »Pridi Semitka« in Hatzejevo čuvstev prekipevajočo »Da sem bogat«, za sklep pa še šopek prvovrstnih arij: Bizetovo iz opere »Carmen«, Wagnerjev tekmovalni spev iz opere »Meistersinger von Nürnberg«, Leoncavallovo iz opere »Bajazzo« in Massenetovo iz opere »Werther«. G. Rijavec nam je v svojih nastopih ta večer izredno ugajal. Od kar smo ga pred leti slišali, si je svoj simpatični in krepki tenor izdatno izpopolnil in ugladil. Na njegovi umetniški poti mu želimo še nadaljnjega napredovanja in največjih uspehov. — Pianistinja gđc. Kobler je izvajala pri koncertu Novakove »Pesmi zimskih noči«: a) pesem mesečne noči, b) pesem viharne noči, c) pesem božične noči in d) pesem karnevalske noči. V tej glasbeno programski obširni skladbi kakor tudi

v Lisztovi 13. ogrski rapsodiji je pokazala prav dobro tehniko, pa tudi obilo glasbenega čuta. Naravnost divili pa smo se ji kot spremljevalki na klavir, za kar naj prejme še posebno pohvalo.

Dne 1. februarja 1916 je v drugič v Ljubljani koncertiral mladi hrvatski umetnik na gosli, gospod Zlatko Balaković iz Zagreba. Ljubljancje poznamo mladega umetnika od lanskega leta, ko je prvič sodeloval pri enem izmed dobrodelnih matičnih koncertov. Velik sloves njegovega prvega tukajšnje nastopa mu je privabil in pripeljal k njegovemu topotnemu koncertu cele trume glasboljubivega občinstva. V premišljeno sestavljenem sporedu nam je nudil bogat glasben užitek. Slišali smo dve znameniti, obsežni klasični skladbi: Mozartov koncert za gosli v D-duru in Bachovo VI. sonato; v drugem delu koncerta pa štiri izbrane komade modernih skladateljev: Elgarjev »Capricieuse«, Sarasatovo andalužiško romanco, Bazzinijev čudovito lepi ples palčkov (»La ronde des lutins«) in Paganinijeve srčne utripljaje. Poleg določenega sporeda je radodarni umetnik dodal še več drugih lepih komadov.

Vesetje in slast je poslušati umetnika, od Boga tako izredno nadarjenega, kot je Balaković. Gosli mu pojo gorko, polnosočno in čistoubrano; največje tehnične težkoče so mu igrača. Naj omenim še to, da je tudi ves nastop Balakovičev vseskoz prikupljiv in velesimpatičen. Mladega mojstra bomo vselej z navdušenjem pozdravili in radi pohiteli k virom njegove prelepe umetnosti, ko nas zopet obišče. Nadvse pohvalno je g. Balakoviča pri koncertu spremljal enako globoko izobražen in čuteč umetnik-pianist, gosp. profesor Krauth iz Zagreba. Čast obema!

Še o tretjem koncertu mi je poročati, ki se je kar nenadoma porodil med nami in o katerem nismo — ne vem zakaj — pričakovali tolikanj užitka, ki je pa tudi kar moč krasno uspel. To je bil koncert čelista, g. prof. Jure Tkalčiča in pianista g. prof. H. Gruža, obeh iz Zagreba. So pač ravno virtuozni in resnično veliki umetniki na cello redko sejani in je te vrste umetnost kar malo poznana, morda semtertja nekoliko omalovaževana. A če hočemo biti objektivni, moramo priznati in prisoditi ravno violon čelu eno prvih mest kot soloinstrumentu. Kako obsežen, v glasbenih barvah raznolik in izredno izrazit ton je ravno violon čelu lasten!

G. profesor Jure Tkalčič se nam je predstavil kot prvovrsten čelist. Iskren v kantileni in tehnično neverjetno izurjen je izvajal Lalov koncert v D-duru, Bachovo skladbo »Col Nidre«, Davidov »Allegro de Concert«, dve svoji lastni, v vsakem, glasbenem in formalnem oziru lepi in zanimivi skladbi »Uspavanka« in »Serenade de Pierrot«, Schumannovo večerno pesem in Popperov »Vito«. Nekaj skladb je umetnik navrgel. Skladbe so bile ena za drugo glasbeno pomembne in vsaka po svoje prikladne, da je g. Tkalčič mogel razviti vse bogastvo svoje virtuoznosti in v tonih izliti svojo čutečo dušo.

Kakor g. Balakoviću pri violinskem koncertu, je tudi g. čelistu Tkalčiču stal ob strani kot spremljevalec na klavirju enako zmožen umetnik, g. prof. Herman Grub. Pa ne le kot najtočnejšega spremljevalca, tudi

kot samostojnega pianista smo ga imeli priliko slišati in uživati. Njegov spored je sestajal iz pristnih specialitet: Skriabrňov »Nocturno« samo za levo roko, — marsikateri pianist in pianistinja bi bila zadovoljna, srečna in ponosna, če bi to skladbo znala izvajati z obema rokama —; Liadova tobáčnica z muziko se je slišala do pičice tako, kot jo moremo slišati iz avtomatov; mogočno je donela istega avtorja skladba »Selski mazur« (idealiziran ples);

Wagner-Lisztova dramatično narisana »Izoldina smrt« in Lisztova fantazija o Rigolettu. G. Gruß je izvedel vse omenjene komade z veliko natančnostjo, eleganco pa tudi energijo.

Obema umetnikoma smo Slovenci za njihovo izborno koncertiranje v Ljubljani od srca hvaležni. Na zopetno svidenje, če ne prej, pa vsaj v poznejših mirnih časih.

St. Premrl.

To in ono.

† Profesor Izidor Modic.

»Dom in Svet« žaluje zopet za enim svojih sotrudnikov in prijateljev. Nadporočnik Izidor Modic je padel na italijanskem bojišču. Težka italijanska granata je zadela 19. decembra 1915 njegovo bivališče in ga ranila tako hudo, da je v nekaj urah izdihnil. Sredi dela ga je presenetila vojska, domovina ga je poklicala od učiteljskega dela in od znanstvenega raziskovanja, iz kroga njegove rodbine. Kot poveljnik bosenske delavske kompanije je opravljal najprej utrjevalna dela v ozadju severovzhodne fronte, potem od marca 1915 naprej ob jugozapadni fronti, spočetka v ozadju, kmalu po izbruhu vojske pa v fronti sami. Zdaj počiva njegovo truplo v začasnem grobu v Renčah, za njim pa žaluje žena s štirimi otroki-sirotki.

Tudi nas, njegove prijatelje in znance, je bridko zadela izguba ljubelega prijatelja, tovariša. A ni čas, da bi danes o tem govorili; postaviti hočem na tem mestu samo skromen spomenik Izidorju Modicu kot znanstvenemu delavcu in raziskovalcu.

Za posebno svojo nalogo si je Modic postavil, da na podlagi rokopisnega gradiva, ki ga hranita ljubljanska licejska knjižnica in kranjski deželni muzej, razjasni in oceni jezikoslovno delo ustanoviteljev našega narodnega preporoda ob koncu XVIII. in ob začetku XIX. stoletja. Povod za to mu je dala naloga, ki mu jo je zastavil njegov učitelj slavistične vede na dunajskem vseučilišču, učenjak Vatroslav Jagić, da naj oceni zasluge, ki si jih je pridobil Valentin Vodnik za slovenski jezik kot slovnicař in leksikograf. To delo, posebno pa študij Vodnikove slovnice in njenega razmerja do Kopitarjevega dela ga je pripeljalo do nekaterih novih odkritij: nekateri oddelki Kopitarjeve slovnice (1808—1809) so delo Vodnikovo, pa tudi do novih vprašanj: Odkod je zajemal Vodnik? Kako je zasledil posebno značilni dvojni naglas v našem jeziku (dán, vrát — dán [od dati] vrát [2. sklon množine od vrata]), in to pred Vukom in Kopitarjem? — To ga je privedlo do obširnega študija rokopisnega gradiva. Pripravljal je obširno in temeljito študijo o vseh tozadevnih vprašanjih, posebno pa o Kumerdeju, o njegovem slovarju in o njegovi slovnici. A tega dela ni mogel več dovršiti. Najprej je bilo treba napraviti učiteljski izpit za pouk slovenščine in nemščine na srednjih šolah (1909/10), potem mu je prekinil študije pouk jezikovnih predmetov v kurzu za meščanske izpite, ki ga je vodil leta 1912./13. kot profesor na učiteljski pripravnici v Ljubljani. Nato je prišla leta 1913. mobilizacija o pri-

liki albanskega spora, leta 1914. pa vojska in zdaj — smrt.

Glavne misli svojih raziskovanj o Vodniku je Modic v kratkih potezah začrtal v razpravi »Vodnik kot jezikoslovec«, ki jo je prinesel »Dom in Svet« l. 1909. Za glavno delo je sicer v rokopisu pripravljeno skoro vse gradivo, a zdaj po pisateljevi smrti manjka temu gradivu glavnega, tega namreč, kar je med vrsticami, avtorjevih misli, ki bi uredile in zvezale gradivo v znanstveno stavbo.

Ne da se pa povedati z besedami, kaj je bil idealni, krepostni mož svoji rodbini, s kako ljubeznijo je visel na svojih on, ki je umrl s pogledom uprtim na slike svoje dece. — In s kako veliko ljubeznijo je ljubil svojo domovino, ožjo in širšo, in svoj narod! Ko se je dne 18. novembra 1915 zadnjič poslovil od žene in od otrok in se odpeljal s temnimi slutnjami na bojišče smrti nasproti, je pisal svoji ženi: »Kako težko je bilo slovo od otrok, od tebe, od doma, od Ljubljane, od Kranjske; kako sem zrl nazaj na Nanos, ko sem ga zadnjič videl... Bog čuvaj mojo ožjo domovino, Bog čuvaj tebe in otroke in vse, vse Slovence...« — Kaj je bil Modic svojim učencem, je povedal Rudolf Pečjak v »Slovenskem Učitelju« (1916, 1. št.), in kako so ga ljubili njegovi Bošnjaki, nam je živo orisal Modičev prijatelj vojni kurat dr. Fr. Kulovec v krasnem listku »Slovenca« z dne 30. decembra 1915 »Sveti večer«. Kar je govoril o njem preprosti Bošnjak s solzami v očeh, to si ponavljamo tudi mi vsi, ki smo ga ljubili in ki nas je ljubil: »To vam je bio čovjek, da ga nemogu opisati!«

Lux perpetua luceat ei.

Ivan Grafenauer.

† Mihael Bulovec.

Dne 16. decembra 1915. je umrl — šele 53 let star — v Kandiji pri Novem mestu Mihael Bulovec, ki je bil »Dom in Svetu« v njega prvih početkih vnet sotrudnik. G. Alojzij Stroj piše o njegovem slovstvenem delu: »Pokojni M. Bulovec se je že kot višjegimnazijec in gojenec kn.-šk. deškega semenišča Alojzijevišča pridno vadil v pisateljvanju, pomagal je rajnemu dr. Fr. Lampetu in njegovim naslednikom pri urejevanju »Dom in Sveta« in dr. Fr. Lampe mu je celo izročil vodstvo mladih pisateljev, začetnikov pri »Dom in Svetu«, s katerimi se je več let pogovarjal v jako obširni in zelo poučni listnici uredništva s podpisom M. B. — Pisatelj Peter Bohinjec ga je zato imenoval v nekem pismu »očeta pesnikov!«